Tom 16/2024, ss. 373-404
ISSN 0860-5637
e-ISSN 2657-7704
DOI: 10.19251/rtnp/2024.16(18)
www.rtnp.mazowiecka.edu.pl

Agnieszka Szczepaniak-Olejniczak
Kaliskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk
Polskie Towarzystwo Penitencjarne
Polskie Towarzystwo Neofilologiczne
Akademia Wymiaru Sprawiedliwości
ORCID: 0000-0003-3709-8593

Lektorat języka angielskiego dla funkcjonariuszy Służby Więziennej jako eksperyment dydaktyczny

English Language Course for Prison Service Officers as Didactic Experiment

Streszczenie:
Celem tekstu jest opisanie i ocenienie nowatorskiego kursu języka angielskiego dla funkcjonariuszy Służby Więziennej, prowadzonego w toku 4 edycji studiów podyplomowych dla 1122 kandydatów na oficerów Służby Więziennej odbywających szkolenie w latach 2020-2024. W programie szkolenia ujęto zaledwie 5 godzin lektoratu języka angielskiego, w ramach którego lektorzy mieli przygotować słuchaczy o różnych poziomach zaawansowania do prowadzenia z osadzonymi rozmowy na temat m.in. stanu zdrowia, procedur, nawiązywania kontaktu ze światem zewnętrznym czy problemów w celi; umiejętności te były weryfikowane w toku zaliczenia przedmiotu, egzaminu praktycznego oraz egzaminu oficerskiego.

Okazało się, że zadanie zostało wykonane przy sporym nakładzie pracy i czasu, zarówno ze strony prowadzących, jak i słuchaczy, a efekt tego eksperymentu dydaktycznego był zaskakująco pozytywny, co wykazały wyniki ankiety przeprowadzonej wśród absolwentów studiów w roku 2023/24.

Słowa kluczowe: lektorat języka angielskiego, Służba Więzienna, eksperyment dydaktyczny, specjalistyczny kurs językowy, lektorat dla funkcjonariuszy Służby Więziennej

Summary:
The text presents and evaluates an innovative English language course for Prison Service uniformed staff, implemented in 4 editions of post-graduate studies for 1122 candidates for Prison Service officers undergoing training in the years 2020-2024. The curriculum contained only 5 hours of English classes aimed at preparing students of different language levels to being able to successfully communicate with inmates about the following topics: state of health, procedures, maintaining contact with the outside world, and problems in cells. The skills acquired throughout the course were verified during the oral test, practical (performance) examination, and Prison Service Officer examination. It turned out that the teaching process was successful yet requiring much effort and time from both teachers and students. The outcome and assessment of this didactic experiment was surprisingly positive, which was confirmed by the results of the survey conducted among the post-graduate students in the academic year 2023/24.

Key words: English language course, Prison Service, didactic experiment, specialised language course, language course for Prison Service officers

1. Wprowadzenie – kursy języków obcych dla służb mundurowych

Polskie uczelnie wyższe i różne formacje mundurowe, zainteresowane specjalistycznym kształceniem oraz rozwijaniem kompetencji kulturowych i komunikacyjnych swojej kadry, oferują obecnie szereg kursów językowych. Jednym z najpopularniejszych języków obcych jest język angielski, a poziomem docelowym zwykle jest poziom średnio zaawansowany, którego osiągnięcie

umożliwia swobodne porozumiewanie się z rodzimymi użytkownikami języka na tematy konkretne i abstrakcyjne oraz zawodowe (techniczne) z zakresu swojej specjalności.

Kurs języka angielskiego (komunikatywnego z elementami języka specjalistycznego) dla służb mundurowych – wojska, policji, straży pożarnej, służb celnych i straży miejskiej – oferuje w wymiarze 180 h Akademia Zamojska [AZ KJA 2024]. Wyższa Szkoła Straży Granicznej uruchomiła intensywny, dziewięciotygodniowy kurs doskonalący z języka angielskiego na poziomie B2 (243 h) [WSSG IKD 2024]. Studium Języków Obcych Wojska Polskiego prowadzi intensywne, stacjonarne kursy języka angielskiego na poziomie 2 (590 h) i 3 (620 h) według STANAG 6001 [SJOWP ISK 2024]. Funkcjonariusze Służby Więziennej mogli uczestniczyć w 100 h zajęć języka angielskiego dzięki dofinansowaniu z Norweskiego Mechanizmu Finansowego w ramach Projektu Nr 2 (Realizacja szkoleń kadry Służby Więziennej podnoszących kwalifikacje zawodowe w celu zapewnienia właściwego poziomu stosowania kary pozbawienia wolności zgodnie z międzynarodowymi zasadami praw człowieka) [NMF P2 2024]. Szkolenia językowe dofinansowane z Norweskiego Mechanizmu Finansowego były kierowane także do pracowników policji [NMF P 2024], ponadto Centrum Szkolenia Policji oferuje kształcenie m.in. w formie zdalnej [CSP SJ 2024] – ze strony Centrum można pobrać materiały opracowane z myślą o ułatwieniu funkcjonariuszom prawidłowego porozumienia się w częstych sytuacjach podczas odbywania służby. W ramach doskonalenia zawodowego centralnego m.in. Akademia Policji w Szczytnie przygotowuje i prowadzi rozmaite, co najmniej miesięczne, profilowane kursy o różnych poziomach zaawansowania, w tym specjalistyczne kursy języka angielskiego np. dla policjantów pełniących służbę w kontyngentach policyjnych [ZEJ APwS 2024]. Wszystkie wymienione kursy mają na cele wzbogacenie bazy leksykalnej uczestników oraz doskonalenie umiejętności komunikacyjnych i obejmują do kilkuset godzin lekcyjnych.

2. Cel badań i pojęcie eksperymentu

Celem niniejszego tekstu jest próba oceny, czy kurs języka obcego – lektorat języka angielskiego prowadzonego na uczelni wyższej dla służby mundurowej – może być eksperymentem dydaktycznym, a jeśli tak – czy taki eksperyment może być skuteczny i dawać gwarancję zdobycia wiedzy i umiejętności przez uczestników kursu.

Czym jest eksperyment? Słownik Języka Polskiego [SJP 2024] podaje, że jest to „1) naukowe zbadanie jakiegoś zjawiska, zwykle w warunkach laboratoryjnych; doświadczenie, lub 2) realizacja nowatorskiego pomysłu, zwłaszcza wykonywana po raz pierwszy". Podobne definicje przytacza Słownik PWN [SJP PWN 2024]: eksperyment to „1) próba realizacji nowatorskiego pomysłu lub 2) doświadczenie naukowe prowadzone w celu zbadania jakiegoś zjawiska".

O eksperymentach w badaniach prowadzonych w różnych dziedzinach nauki pisali m.in. Campbell i Stanley [1966]. Rozmaite eksperymenty dotyczące nauczania języków obcych opisywali m.in. Lane [1962], Savignon [1972], Freedman [1982], Cobb [2000]. Badacze odnosili się głównie do standardowych kursów językowych, analizując m.in. badanie kompetencji komunikacyjnych i pomiaru efektywności ich ćwiczenia [Savignon 1972], obserwacji toku zajęć (przy współpracy z nauczycielem) [Cobb 2000], czy użycia nagrań akustycznych w czasie zajęć [Freedman 1982]. Nie prowadzono jednak badań dotyczących nowatorskiego szkolenia językowego wybranej grupy funkcjonariuszy Służby Więziennej.

3. Charakterystyka lektoratu języka angielskiego dla kandydatów na oficerów Służby Więziennej

W latach 2020-2024 prowadzono w Akademii Wymiaru Sprawiedliwości (wcześniej Szkoła Wyższa Wymiaru Sprawiedliwości) lektorat języka angielskiego dla studentów podyplomowych

na kierunku penitencjarystyka [AWS SP 2024]. To dwusemestralne, intensywne studia dla funkcjonariuszy Służby Więziennej, kończące się egzaminem oficerskim.

Przed rokiem 2019 i utworzeniem uczelni Służby Więziennej, formuła egzaminu oficerskiego dla funkcjonariuszy Służby Więziennej nie zakładała wykazania się znajomością języka obcego. Przystąpienie do egzaminu oficerskiego nie było również związane z odbyciem studiów podyplomowych. W chwili powstania uczelni Służby Więziennej wprowadzono studia dla kandydatów na oficerów SW, a od roku akademickiego 2020/21 w programie pojawił się lektorat języka angielskiego.

Rektor-Komendant zaproponował wymiar 5 godzin (!) dydaktycznych kursu i polecił opracować program nauczania[1]. Zalecił, by w ramach lektoratu funkcjonariusze opanowali podstawowe zwroty i polecenia związane z wykonywaną pracą, czyli potrafili uzyskać informacje na temat stanu zdrowia osadzonego, ewentualnych problemów związanych z rozmieszczeniem czy kontaktem osadzonego ze światem zewnętrznym (w tym z rodziną, prawnikiem itp.), jak również wyjaśnić podstawowe procedury, np. w odniesieniu do zgłaszania problemów. W tym miejscu należy podkreślić, że nauka słownictwa specjalistycznego z reguły wymaga dość ugruntowanej wiedzy językowej z zakresu ogólnego, czyli kompetencji minimum na poziomie B1, optymalnie B2, który zwykle osiąga się po około 500 godzinach, zależnie od różnych czynników. Można założyć, że krótsze kursy językowe mogą być nieskuteczne, chyba, że testowane są nowatorskie metody. Kursy o długości zaledwie kilku godzin mają wymiar eksperymentalny, a sukces dydaktyczny w takiej sytuacji jest wątpliwy.

Mimo realnych obaw o efektywność lektoratu, kierownik Zakładu Języków Obcych opracowała kartę przedmiotu. Zajęcia miały odbyć się w trzech blokach, 90 + 90 + 45 minut, w toku

[1] Dla porównania – lektoraty języków obcych w polskich uczelniach trwają średnio około 120 h lekcyjnych, jednakże w toku szkolenia podyplomowego program nie musi obejmować zajęć językowych.

trzech zjazdów, oddzielonych od siebie co najmniej miesięczną przerwą, sprzyjającą samodzielnemu utrwalaniu materiału przez słuchaczy. Wobec rygorystycznych ograniczeń czasowych i wymogów względem efektów kształcenia oraz założenia, iż spora część kursantów może w ogóle nie znać języka angielskiego, przyjęto prezentację materiału w formie krótkich, przydatnych fraz i pytań oraz całkowicie zrezygnowano z wprowadzania i objaśniania zasad gramatycznych. Podczas pierwszych zajęć miało nastąpić wprowadzenie i utrwalenie części materiału, kolejne zajęcia miały na celu uzupełnienie, powtórzenie i utrwalenie wiedzy, natomiast podczas ostatnich zajęć miało odbyć się zaliczenie w formie krótkiej rozmowy między funkcjonariuszem a osadzonym-pozorantem. Materiał podzielono na 5 części:

- *General Information* (informacje ogólne, w tym dane osobowe i inne informacje podawane przez osadzonego podczas przyjęcia do jednostki penitencjarnej);
- *Maintaining Contact* (informacje dotyczące przepisowego utrzymywania kontaktu ze światem zewnętrznym, w tym z rodziną, instytucjami, prawnikiem itp.);
- *State of Health* (informacje na temat stanu zdrowia osadzonego, w tym samopoczucia, chorób przewlekłych, uzależnień, wymagań żywieniowych itd.);
- *Problems in Cell* (zgłaszanie przez osadzonego ewentualnych problemów związanych z rozmieszczeniem, konfliktów, aktów agresji itp.);
- *Procedure and Reporting Problems* (informowanie osadzonego o jego prawach i obowiązkach, o porządku wewnętrznym, o sposobie zgłaszania problemów).

W praktyce w toku pierwszych zajęć studenci mieli przeczytać krótki tekst odnoszący się do przyjęcia do jednostki penitencjarnej, przetłumaczyć go (z pomocą lektora) i wykonać zadania leksykalne związane z tekstem, jak również zapoznać się z frazami i pytaniami dotyczącymi kontaktu osadzonego ze światem zewnętrznym. Dodatkowo, w pierwszych edycjach kursu, studenci

byli proszeni o podanie listy przydatnych w ich ocenie fraz, które następnie były przez lektorów tłumaczone na język angielski i dopisywane do repozytorium (słowniczka) tworzonego na potrzeby uczestników kursu z różnych działów (pionów) służby. Podczas kolejnych zajęć wprowadzano frazy związane ze stanem zdrowia oraz problemów w celi i procedur, jak również utrwalano materiał. Przedstawiano także listę najczęstszych poleceń wydawanych osadzonym np. podczas kontroli celi. W kolejnych edycjach kursu uwzględniano frazy podane przez słuchaczy poprzednich cyklów dydaktycznych, poprzez rozbudowanie słowniczka lub haseł w ćwiczeniach.

Bazą do tworzenia zadań była uproszczona, anglojęzyczna wersja Informatora dla cudzoziemców, tymczasowo aresztowanych, skazanych oraz ukaranych [ICTASU 2024], arkusz rozmowy wstępnej przyjęcia do jednostki [ARW 2016], a także materiały dotyczące np. stanu zdrowia i utrzymywania kontaktu opracowane przez komisję języka angielskiego Zakładu Języków Obcych. W toku zajęć wykorzystano rozmaite techniki glottodydaktyczne, w tym czytanie i tłumaczenie tekstu, odpowiadanie na pytania do tekstu, dopasowanie wyrazu do obcojęzycznego odpowiednika, test wielokrotnego wyboru, uzupełnianie dialogu, łączenie fraz (dopasowanie początku zwrotu do jego końca), dopasowanie słowa do definicji, dopasowanie wypowiedzi do kategorii tematycznej, układanie dialogu, odegranie scenki czy reagowanie na polecenia w języku obcym w myśl metody *Total Physical Response*.

3.1. Zaliczenie lektoratu oraz egzamin oficerski

Zaliczenie ustne odbywało się podczas ostatniej godziny zajęć. Przeprowadzano je w symulatorach cel mieszkalnych na terenie Kampusu mundurowego AWS w Kaliszu, w warunkach zbliżonych do rzeczywistych. Podczas zaliczenia jeden z funkcjonariuszy wcielał się w rolę osadzonego, a pozostali funkcjonariusze, wchodząc kolejno do celi, mieli przeprowadzić kilkuminutową

rozmowę w języku angielskim na wylosowany temat (np. z zakresu stanu zdrowia, trudności z utrzymywaniem kontaktu ze światem zewnętrznym czy zgłaszania innych problemów). Po zakończeniu rozmowy funkcjonariusz wydawał pozorantowi kilka poleceń (wprowadzonych wcześniej w formie quizu), które należało wykonać (np. opróżnić kieszenie, przeczesać włosy palcami, kucnąć, stanąć twarzą do ściany).

Z uwagi na fakt, że lektorat języka angielskiego był integralną częścią IV modułu programowego studiów (Taktyka i działania ochronne), pytania z jego zakresu mogły pojawić się także w toku egzaminu końcowego, będącego *de facto* egzaminem oficerskim. Tym samym wśród puli około 300 pytań egzaminacyjnych znalazło się 5 pytań w języku angielskim, a każde z tych pytań odnosiło się do jednego z wyżej wymienionych zakresów tematycznych omawianych w toku lektoratu. Wylosowanie takiego pytania podczas egzaminu oficerskiego oznaczało konieczność przeprowadzenia anglojęzycznej rozmowy z egzaminatorem wcielającym się w rolę osadzonego.

Odbyły się cztery edycje studiów podyplomowych mające w programie lektorat języka angielskiego. W roku 2020/21 w zajęciach uczestniczyło 267 studentów, w roku 2021/22 – 283 studentów, w roku 2022/23 – 250 studentów, natomiast w roku 2023/24 – rekordowa liczba 322 studentów. Każdego roku studenci byli podzieleni na 48 kilkuosobowych grup. W przeciągu 4 cyklów szkoleniowych łącznie (choć nie równolegle) sześcioro lektorów języka angielskiego uczelni Służby Więziennej przeprowadziło 960 godzin zajęć językowych dla 1122 studentów. Wszyscy słuchacze zaliczyli lektorat i wszyscy zdali anglojęzyczną część egzaminu – przeważająca większość w pierwszym terminie, zaledwie kilkoro w terminie poprawkowym. Oznacza to, że wszyscy uczestnicy (z wyjątkiem kilku osób, które zrezygnowały ze studiów przed przystąpieniem do zaliczenia) byli w stanie porozumieć się z anglojęzycznym pozorantem w zakresie wylosowanego tematu, nawet jeśli zadawali proste, nie do końca poprawne gramatycznie

pytania. Był to spory sukces, zwłaszcza dla osób mających po raz pierwszy styczność z kursem języka angielskiego, bardzo zestresowanych podczas zaliczenia. Należy nadmienić, że równolegle do zajęć z języka angielskiego, na mocy odgórnego zalecenia, odbywały się zajęcia z elementów jazdy specjalnej. Oznaczało to, że każdy słuchacz musiał opuścić grupę na 45 minut, by odbyć inne zajęcia praktyczne, a tym samym miał szansę aktywnie uczestniczyć w zaledwie 3 h lektoratu. Przez 4 edycje studiów nie zmieniono tego układu zajęć, mimo zgłoszeń zarówno ze strony lektorów, jak i słuchaczy.

3.2. Język angielski a egzamin praktyczny

W latach 2021/22 i 2022/23 wdrożono nowy koncept władz Uczelni. Język angielski stał się obowiązkowym elementem egzaminu praktycznego z modułu IV (Taktyka i działania ochronne). Egzamin praktyczny miał na celu sprawdzenie i ocenienie umiejętności funkcjonariuszy w warunkach bojowych (np. podczas reżyserowanego konwojowania osadzonego-pozoranta do cywilnej placówki zdrowia). Zdający, losowo podzieleni na zespoły liczące od 3 do 6 osób, musieli m.in. pobrać z magazynu broń czy środki ochrony osobistej, przygotować dokumentację i pojazd konwojowy, oddać szereg strzałów na strzelnicy, zareagować na bunt, akt agresji lub pożar w celi, udzielić pierwszej pomocy medycznej, udać się w pościg za zbiegłym osadzonym i wykazać się umiejętnością prowadzenia konwersacji po angielsku. Tego typu sprawdzenie wiedzy i umiejętności było bezprecedensowe w skali egzaminów przeprowadzanych w Służbie Więziennej; można śmiało przyjąć, że realizowanie nowatorskiego pomysłu zawierającego element komunikacji w języku angielskim miało znamiona kolejnego eksperymentu.

Na potrzeby egzaminu przygotowano cztery scenariusze, w tym scenariusz interwencyjny oraz medyczny (w czterech wariantach), w którym uwzględniono konieczność sprawdzenia

i ocenienia znajomości języka angielskiego. Poniżej przytoczono fragmenty scenariuszy z informacją dotyczącą języka angielskiego (podkreślenia ASO) i wymaganego zakresu interakcji oraz załączono zdjęcia ilustrujące wybrane sceny z egzaminu praktycznego.

Scenariusz nr 1: **pozorantka umieszczona w celi krzyczy w języku angielskim**, iż doszło do próby samobójczej przez inną osadzoną. Manekin wisi na kracie. Pozorantka w pierwszym etapie nie reaguje na wydane polecenia (krzyczy spanikowana, nie chce wyjść z celi). Zadaniem grupy jest jak najszybsze odseparowanie pozorantki.

Scenariusz nr 2: Po przyjściu grupy konwojowej po osadzonego w celi dwuosobowej dochodzi do bójki pomiędzy osadzonymi (pozorantami). **Agresywny anglojęzyczny pozorant nr 1** stworzył wcześniej barykadę. (…) Zadaniem grupy jest nawiązanie kontaktu w języku angielskim z osadzonym agresywnym, wydanie poleceń do zachowania się zgodnego z prawem i ostrzeżenie o użyciu ŚPB.

Il. 1: Przykładowa próba sforsowania przez grupę konwojową barykady wzniesionej w celi przez agresywnego osadzonego-pozoranta trzymającego nóż. Zdjęcie ASO

Scenariusz nr 3: Po przyjściu grupy na teren oddziału z celi dobywa się **krzyk rozwścieczonej osadzonej w języku angielskim**, że od rana próbuje się dostać do psychologa i że jak jej nikt nie doprowadzi, to dokona samouszkodzenia. Oddziałowy zwraca się z prośbą do grupy konwojowej o nawiązanie kontaktu z osadzoną. Osadzona po chwili rozmowy tonuje swoje emocje.

Scenariusz nr 4: W trakcie udzielania pierwszej pomocy na korytarzu pojawia się **anglojęzyczna osadzona sprzątająca oddział**. Delikatnie spanikowana pyta, co ma robić i czy może w czymś pomóc. Dodatkowym zadaniem grupy jest nawiązanie kontaktu z osadzoną i odprowadzenie jej w miejsce bezpieczne.

Il. 2. Udzielanie pierwszej pomocy funkcjonariuszowi rannemu w klatkę piersiową. Zdjęcie ASO

Należy podkreślić, że większość sytuacji była stresogenna i potencjalnie niebezpieczna, zarówno dla zdających, jak i dla osadzonych-pozorantów (głównie wysoce sprawnych fizycznie wykładowców-funkcjonariuszy), którzy niejednokrotnie byli

obezwładniani, powalani na ziemię, dociskani tarczami. Zasadniczo cywilni lektorzy nie byli traktowani jako osoby niebezpieczne, ale na potrzeby scenariusza byli np. zamykani w celi zabezpieczającej czy wyprowadzani z niej, a raz niemal doszło do przeprowadzenia kontroli osobistej (czemu zapobiegła osoba nadzorująca przebieg egzaminu).

Il. 3. Ocenianie realizowania zadań w toku egzaminu praktycznego przez wykładowcę-funkcjonariusza. Zdjęcie ASO

W toku egzaminu lektorzy występowali w dwóch rolach – byli przyodzianymi w ubranie skarbowe osadzonymi-pozorantami i egzaminatorami jednocześnie – a ich zadaniem było wystawienie oceny każdemu studentowi z grupy konwojowej. Należy mieć na uwadze, że każdy zdający był przygotowany do interwencji, czyli miał na głowie kask, który tłumił i zniekształcał głos oraz utrudniał rozpoznanie twarzy, miał na sobie kamizelkę, która zasłaniała identyfikator z imieniem i nazwiskiem, niekiedy zasłaniał się tarczą, ponadto rozmowa toczyła się przez grube, zamknięte drzwi do celi

(jedynie w kilku przypadkach scenariusz umożliwiał toczenie rozmowy na korytarzu). W takich warunkach niezmiernie trudno było cokolwiek usłyszeć i zrozumieć, a co dopiero ustalić, kto w danej chwili mówi, kto mówił wcześniej i kto w ogóle się odzywał, jak również odpowiednio ocenić umiejętności każdego ze zdających i zapamiętać wynik celem późniejszego uzupełnienia protokołu (trzymanie w toku rozmowy np. długopisu czy ołówka w dłoni, by zapisać wynik już w celi, mogło być odebrane jako próba ataku narzędziem niebezpiecznym i skutkować użyciem środków przymusu bezpośredniego wobec lektora-egzaminatora).

Il. 4. Wyprowadzenie agresywnego pozoranta przez grupę konwojową i ocena działań grupy przez komisję egzaminacyjną wewnątrz celi. Zdjęcie ASO

Z uwagi na powyższe utrudnienia techniczne, mogące skutkować nierzetelną oceną umiejętności zdających, zespół lektorów niejednokrotnie kierował do zespołu nadzorującego opracowanie i przeprowadzenie egzaminu prośby o rozłączenie ról egzaminatora i pozoranta, w tym o zaangażowanie pozorantów spoza Zakładu Języków Obcych celem umożliwienia egzaminatorowi wykonania swojego zadania bez zakłóceń i poważnych przeszkód

(m.in. natury audiowizualnej). Niestety, bezskutecznie. Mimo tych trudności lektorzy stanęli na wysokości zadania – wszystkie osoby zostały ocenione zgodnie z zaprezentowanym zasobem wiedzy i wszystkie grupy zaliczyły językową część egzaminu praktycznego. Jak zostało wspomniane powyżej, po zdaniu egzaminu praktycznego (i otrzymaniu pozytywnej oceny z języka angielskiego) słuchaczy wciąż czekał jeszcze egzamin oficerski i perspektywa ponownego wykazania się znajomością języka angielskiego przed jedną z czterech komisji.

4. Procedura badawcza – ankieta

Po zakończeniu czwartej edycji kursu kierownik ZJO, nadzorująca organizację oraz przebieg zajęć i zaliczeń lektoratu, przeprowadziła anonimową, internetową ankietę wśród uczestników i jednocześnie absolwentów studiów podyplomowych z penitencjarystyki w roku 2023/24 na temat oceny lektoratu języka angielskiego. Z 322 adresatów wiadomości ankietę wypełniło zaledwie 44 uczestników kursu, czyli niespełna 14%. Trudno uznać odpowiedzi tak małej grupy za reprezentacyjne, jednakże uwagi ankietowanych są cenne i choć częściowo ilustrują odczucia słuchaczy.

Ankieta składała się z metryczki (płeć, wiek, stopień służbowy, okres służby oraz długość uczenia się języka angielskiego przed rozpoczęciem lektoratu), jak również z pięciu pytań zamkniętych i czterech pytań otwartych dotyczących kursu. Po każdym z pytań ankietowani mogli wpisać swoje uwagi.

1. Jak oceniasz lektorat języka angielskiego? (Zakreśl jedną odpowiedź między 5 a 0)

5	4	3	2	1	0
bardzo dobrze	dobrze	dostatecznie	słabo	źle	bardzo źle

Uwagi:

2. Twoim zdaniem liczba godzin przeznaczonych na lektorat była

5	4	3	2	1	0
nadmierna	bardzo dobra	wystarczająca	średnia	mała	niewystarczająca

Uwagi:

3. Zakres materiału był

5	4	3	2	1	0
zbyt obszerny	obszerny	odpowiedni	dostateczny	wąski	zbyt wąski

Uwagi:

4. Który zakres tematyczny materiału oceniasz jako najbardziej przydatny? (Można zaznaczyć więcej niż jedną odpowiedź)

□ General Information
□ State of Health
□ Maintaining Contact
□ Procedure & Reporting Problems
□ Problems in Cell

Uwagi:

5. Które ćwiczenia oceniasz jako najbardziej przydatne i wartościowe? (Można zaznaczyć więcej niż jedną odpowiedź)

□ czytanie i tłumaczenie tekstu
□ pytania do tekstu
□ dopasowanie wyrazu do obcojęzycznego odpowiednika
□ quiz dotyczący poleceń (pytania wielokrotnego wyboru)
□ uzupełnienie i przeprowadzenie dialogu
□ łączenie fraz (dopasowanie początku zwrotu do jego końca)
□ dopasowanie słowa do definicji
□ dopasowanie wypowiedzi do kategorii tematycznej
□ odegranie scenki (reagowanie na polecenia w języku obcym)

Uwagi:

6. Jakie były mocne strony zajęć?

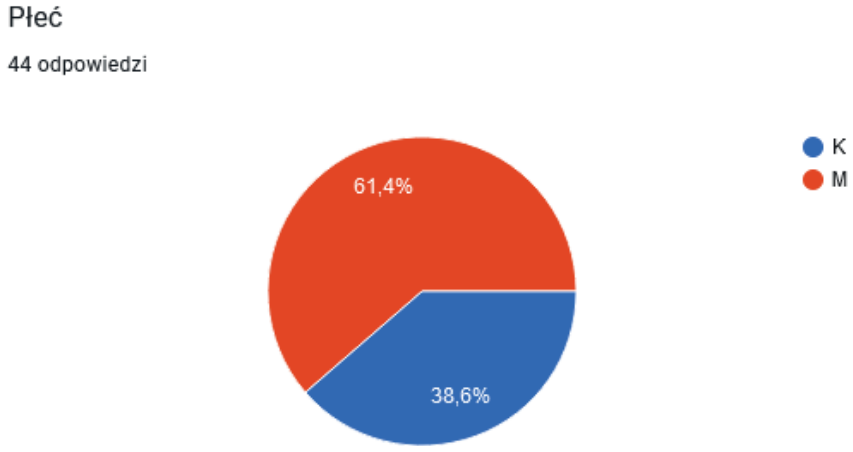
7. Jakie były słabe strony zajęć?

8. Ile czasu spędziłeś (dodatkowo) na przygotowanie do zaliczenia i egzaminu?

9. Jakie zmiany warto wprowadzić o kursu? Z czego zrezygnować, co wprowadzić?

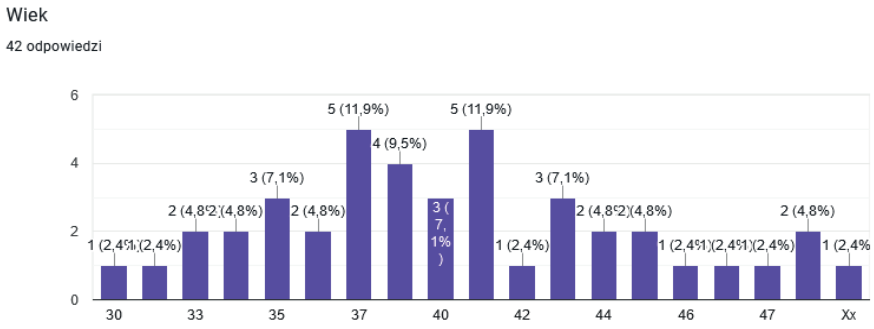
5. Charakterystyka respondentów

Odpowiedzi udzieliło 27 mężczyzn i 17 kobiet w wieku 30-48 lat. Płeć ankietowanych ilustruje wykres 1.

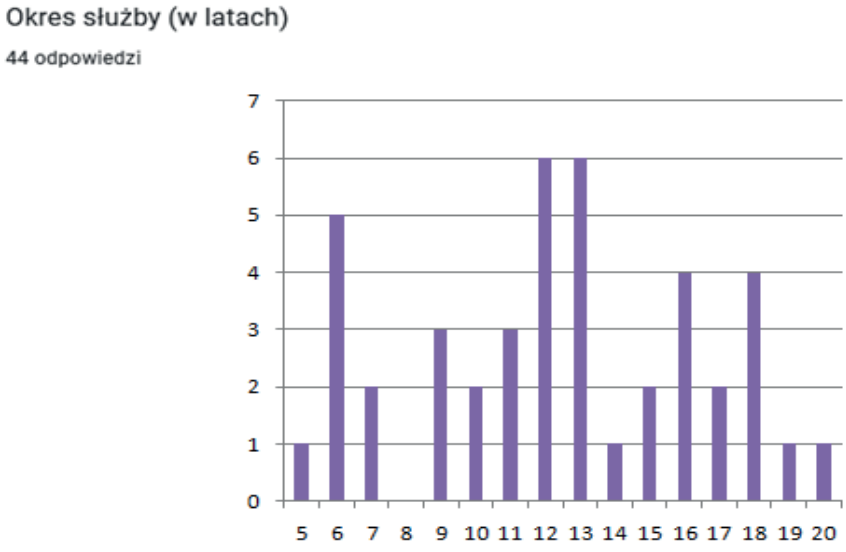
Wykres 1. Płeć respondentów

Najliczniejszą grupę stanowili respondenci w wieku 37-41 lat (17 osób, blisko 39% ankietowanych). Jedna osoba nie wskazała swojego wieku, jedna nie odpowiedziała na to pytanie. (*vide* wykres 2).

Wykres 2. Wiek respondentów

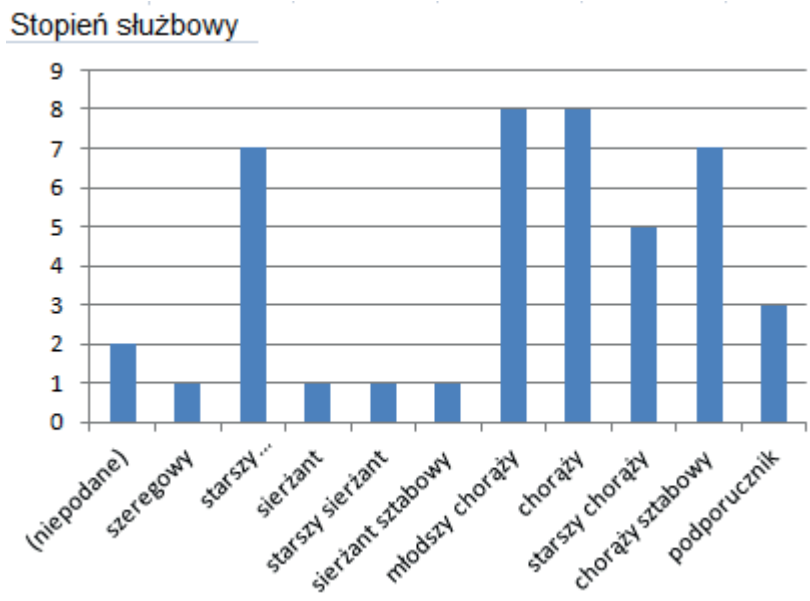
Okres służby ankietowanych wynosił 5-20 lat, przy czym zdecydowana większość (prawie 73%) pracowała dłużej niż 10 lat, zanim została skierowana na studia podyplomowe celem uzyskania awansu na stopień oficerski (co przedstawia wykres 3). Warto dodać, iż w trakcie kursu zdarzali się także słuchacze, którzy zostali przyjęci do Służby Więziennej zaledwie kilka miesięcy przed rozpoczęciem studiów oficerskich.

Wykres 3. Okres służby respondentów (w latach)

Duża była rozpiętość stopni służbowych: od szeregowego do chorążego sztabowego. Należy podkreślić, że zwyczajowo funkcjonariuszy kieruje się do szkoły oficerskiej po uzyskaniu przez nich stopnia chorążackiego, co odzwierciedla wykres 4: większość ankietowanych w chwili przyjęcia na studia była w korpusie chorążych. Umożliwienie pracownikom tak szybkiego awansu, jakim jest rozpoczęcie szkoły oficerskiej tuż po przyjęciu do służby (czyli funkcjonariuszom w stopniu szeregowego lub starszego szeregowego), powinno być dobrze uzasadnione.

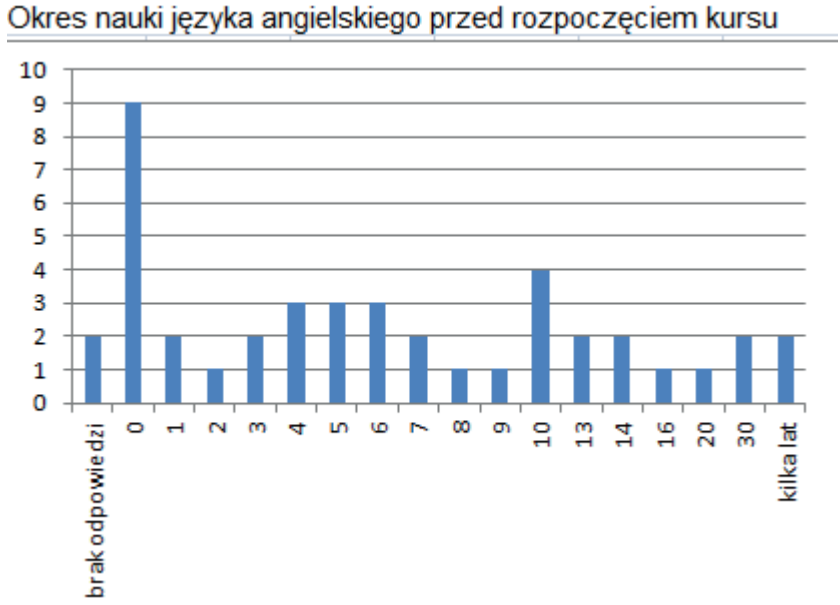
Z uwagi na rozpropagowanie prośby o wypełnienie ankiety już po zakończeniu cyklu szkolenia i uzyskania przez większość słuchaczy stopnia oficerskiego, trzy osoby podały stopień podporucznika.

Wykres 4. Stopień służbowy respondentów

Wśród ankietowanych 9 osób nigdy wcześniej nie uczyło się języka angielskiego, a dwie osoby uczyły się tego języka zaledwie rok. Można uznać, że co piąty słuchacz praktycznie nie miał żadnych umiejętności komunikacyjnych przed rozpoczęciem

lektoratu języka angielskiego. Niemal połowa ankietowanych uczyła się angielskiego przez okres od dwóch do dziewięciu lat (20 osób). 12 osób (27%) uczyło się języka angielskiego przez ponad 10 lat, w tym rekordziści (2 osoby) – przez 30 lat. Dwie osoby nie wskazały długości okresu uczenia się języka przed rozpoczęciem lektoratu.

Wykres 5. Czas uczenia się przez respondentów języka angielskiego przed rozpoczęciem lektoratu

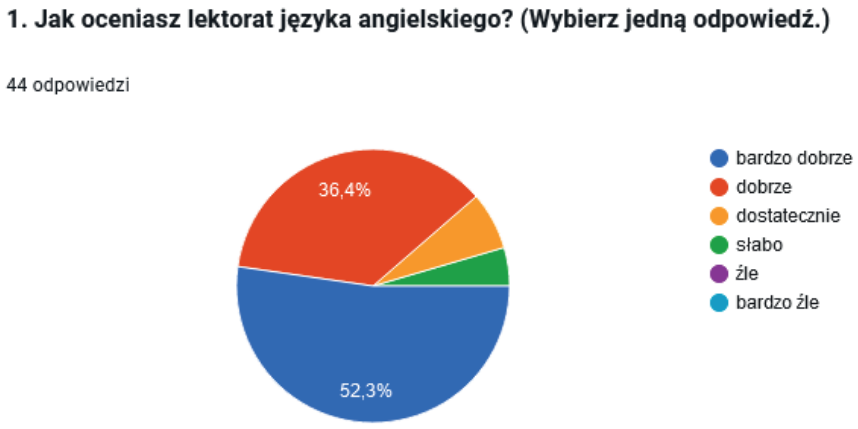
6. Analiza odpowiedzi ankietowanych

W drugiej części ankiety uczestnicy kursu mogli – po zaznaczeniu wybranej opcji – wpisać swoje uwagi, jak również obszernie odpowiedzieć na pytania otwarte.

6.1. Ogólna ocena kursu

Mając na uwadze, że 20% ankietowanych miało po raz pierwszy styczność z językiem angielskim właśnie podczas dość

specjalistycznego, zawodowego kursu dla kandydatów na oficerów, można uznać, że zadanie lektorów było dość trudne i wymagające. Godzin zajęć było bardzo niewiele, materiał do przyswojenia dość obszerny, bariera językowa spora, a odbiorcy rzuceni na głęboką wodę, zatem szanse na sukces edukacyjny były statystycznie niewielkie. Mimo to większość ankietowanych (23 osoby) bardzo dobrze oceniła lektorat, a co trzeci ankietowany uznał, że kurs był dobry (16 osób). Według trzech osób kurs był dostateczny, według dwóch – słaby. Żaden uczestnik nie ocenił kursu źle lub bardzo źle. Preferencje ankietowanych ilustruje wykres 6.

Wykres 6. Ocena kursu przez ankietowanych

Kilka osób podzieliło się swoimi uwagami odnośnie do kursu: trzy osoby chwaliły cechy osobowości oraz podejście lektora („miły prowadzący, dowcipny, przyjazny”, „bardzo rozsądne podejście – bez wydziwiania”, „oczekiwania wykładowców były dostosowane do poziomu języka”), trzy osoby pozytywnie podsumowały całokształt zajęć („bardzo duża baza wiedzy branżowej, przydatna w mojej pracy”, „superatmosfera, bardzo dobrze przygotowane materiały dydaktyczne”, „każdy nauczył się więcej niż umiał”). Jedna osoba uznała, że tego typu zajęcia zostały wprowadzone o 15 lat za późno, a trzy osoby uznały, że kurs był za krótki („zbyt

mało godzin koniecznych do nauczenia się w minimalnym stopniu", „mogłoby być więcej zajęć z angielskiego – dla mnie był to najprzyjemniejszy przedmiot"). Zwrócono także uwagę na niedogodne i kolidujące z lektoratem zajęcia z zakresu obsługi pojazdu specjalnego.

6.2. Ocena długości kursu

Kolejne pytanie dotyczyło liczby godzin kursu. Okazuje się, że i w tym przypadku respondenci byli dość wyrozumiali, co ilustruje wykres 7. Dla 19 osób długość kursu była wystarczająca, a czworo badanych uznało, że długość kursu była bardzo dobra. Z drugiej strony 11 ankietowanych stwierdziło, że liczba godzin przeznaczonych na kurs była niewystarczająca, dla 7 osób godzin kursu było mało. Według trzech osób długość kursu była średnia. Dla nikogo wymiar godzin kursu nie był nadmierny. Procentowy rozkład odpowiedzi na to pytanie przedstawia wykres 7.

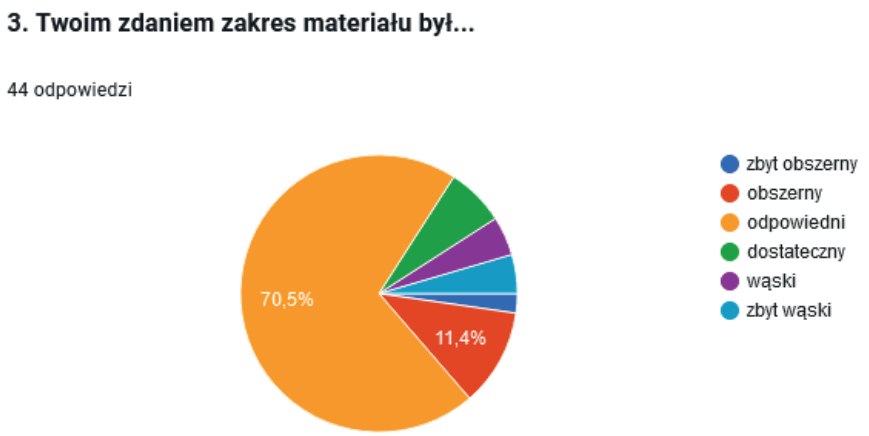
Wykres 7. Ocena długości kursu przez respondentów

Większość ankietowanych nie skomentowała długości kursu. Dwie osoby uznały, że „w przypadku osób o niskiej lub żadnej znajomości języka, czas przeznaczony na lektorat nie wystarczy do komunikowania się w pracy". Dwie osoby podkreślały konieczność

dopasowania długości kursu do poziomu słuchaczy, a jedna określiła, że 5 godzin to „idealna ilość godzin, żeby przekazać podstawy, posłuchać prawidłowej wymowy”.

6.3. Ocena zakresu materiału

Zdecydowana większość (31 ankietowanych) uznała, że zakres materiału był odpowiedni. Według pięciorga respondentów zakres materiału był obszerny, trzy osoby stwierdziły, że zakres materiału był dostateczny, po dwie – że wąski lub zbyt wąski. Jedna osoba zaznaczyła, że zakres materiały był zbyt obszerny. Układ odpowiedzi ilustruje wykres 8.

Wykres 8. Ocena zakresu materiału przez respondentów

39 osób nie dopisało żadnych uwag. Jedna osoba zasygnalizowała brak zróżnicowania materiału dla kursantów pod kątem poziomu zaawansowania, druga – zbyt zróżnicowany poziom językowy uczestników „do prowadzenia sensownych zajęć”. Dwie osoby uznały że zakres materiału był odpowiedni (w tym „przydatne słownictwo specjalistyczne” „jak na tę marną liczbę godzin”). Kolejna osoba uznała, że zakresu materiału „nie ma sensu rozszerzać. Wszystkie podstawowe rzeczy zostały omówione”.

6.4. Ocena przydatności materiału

Ankietowani zostali poproszeni o ocenę przydatności nauczanego materiału. Opinie były bardzo wyrównane, przy czym najwyżej oceniono frazy odnoszące się do problemów w celi (31 osób) oraz informacji ogólnych (30 osób), a jako mniej przydatne określono zwroty dotyczące utrzymywania kontaktu ze światem zewnętrznym (25 osób). Zdanie ankietowanych ilustruje wykres 9.

Wykres 9. Ocena przydatności poszczególnych zakresów tematycznych materiału według respondentów

40 ankietowanych nie wpisało żadnych uwag. Część uwag powtórzono z poprzednich pytań. Dwie osoby dodały, że „cały materiał jest bardzo przydatny", ale jedna zaznaczyła, że „zakres tematyczny materiału był praktycznie bezużyteczny na obecnie zajmowanym stanowisku".

6.5. Ocena przydatności ćwiczeń

Poproszono ankietowanych o ocenę stosowanych w toku zajęć technik dydaktycznych (ujętych w wykresie 10). Mimo dużej różnorodności ćwiczeń, w dużej mierze leksykalnych, najwyżej ocenione było czytanie i tłumaczenie tekstu (31 osób), a najniżej

– quiz dotyczący poleceń często wydawanych osadzonym (wybrany przez 9 osób). Warto zauważyć, że wskazanie rodzaju ćwiczenia może mieć związek ze średnią wieku ankietowanych (39 lat, rok urodzenia: 1985). W szkolnictwie podstawowym lat 90. XX w. w dużej mierze stosowano jeszcze w nauczaniu języków obcych metodę gramatyczno-tłumaczeniową, z nadrzędną rolą komentarza gramatycznego do czytanego i tłumaczonego tekstu względem treningu umiejętności komunikacyjnych. Osoby zaczynające naukę języków obcych w tym czasie były nauczane w ten sposób, co miało wpływ na kształtowanie ich stylu uczenia się. Paradoksalnie, w oczach większości respondentów mało przydatny i wartościowy był quiz, który zawierał frazy podane przez słuchaczy w poprzednich edycjach, określane jako najbardziej przydatne i wartościowe. Z drugiej strony 27 osób uznało, że przydatne było odegranie scenki (czyli wykonanie polecenia wydanego przez kolegę /koleżankę). Można przyjąć, że quiz sam w sobie nie był specjalnie interesujący, ale użycie zawartych w nim fraz w praktyce już tak.

Wykres 10. Ocena przydatności i jakości ćwiczeń przez respondentów

42 osoby nie miały żadnych uwag. Dwie osoby powtórzyły komentarz wpisany przy poprzednich pytaniach (o trudności w prowadzeniu kursu przy zróżnicowanym poziomie uczestników). Jedna

osoba podała, że „wszystkie ćwiczenia były przydatne i wartościowe. Idealny dobór".

6.6. Ocena mocnych stron zajęć

31 osób wpisało swój komentarz. Według trzech osób zajęcia nie miały mocnych stron, jedna osoba miała trudność w określeniu pozytywów, a jedna napisała ogólnie, że „zajęcia podobały się". 13 osób doceniło prowadzących – ich przygotowanie, wiedzę, umiejętności, podejście i sposób prowadzenia zajęć („chęć pomocy ze strony wykładowców każdemu słuchaczowi, (…) podejście ze zrozumieniem do osób, które pierwszy raz uczyły się angielskiego", „świetny facet, każdego nauczyłby angielskiego ze swoim nastawieniem i podejściem do ludzi"). 7 osób podkreśliło przydatne słownictwo (specjalistyczną terminologię), po 5 osób uznało, że atutem była przyjazna atmosfera sprzyjająca nauce oraz praktyczna nauka (w tym odgrywanie dialogów i scenek). Dla dwóch osób mocną stroną były małe grupy.

6.7. Ocena słabych stron zajęć

Na 30 odpowiedzi 17 osób wskazało na brak słabych stron zajęć, a jednej osobie trudno było je określić. 6 osób wskazało, że słabą stroną kursu była jego długość (za mało godzin), 5 osób skrytykowało brak podziału na grupy według poziomu językowego słuchaczy, dla trzech osób mankamentem była konieczność opuszczenia zajęć celem odbycia jazdy pojazdem specjalnym. Dodatkowym minusem był bezużyteczny zakres tematyczny (1), zmiana prowadzącego w czasie zaliczeń (1), zbyt szybkie tempo nauki (1), zbyt trudne zajęcia (1) czy zbyt łatwy materiał (1). Jak podsumowała jedna osoba: „5 godzin po 45 minut, w tym jazda samochodem – wymiar godzin bardziej odpowiadałby szkoleniu BHP niż lektoratowi z języka angielskiego".

6.8. Ocena czasu na przygotowanie do zaliczenia i egzaminu

Na to pytanie odpowiedziało 37 osób. 7 osób przeznaczyło na przygotowanie do zaliczenia kilka godzin, drugie 7 osób wcale nie musiało się przygotować. 6 osób potrzebowało dwóch godzin dodatkowej nauki, 4 osoby potrzebowały godzinę, a kolejne 4 osoby policzyły, że dodatkowo uczyły się 8-15 godzin. Trzem osobom przygotowanie zajęło kilka minut, a 3 osoby nie potrafiły określić, ile czasu przeznaczyły na naukę. Jedna osoba potrzebowała sporo czasu, by przygotować się do zaliczenia, jedna osoba wskazała 3 dni, a jedna – 2 tygodnie. Warto dodać, że podczas kolejnych edycji, w toku zaliczeń i egzaminów, część uczestników kursu zgłaszała, że musiała korzystać z pomocy korepetytora celem dobrego przygotowania się.

6.9. Propozycje zmian

25 osób wskazało, że nie trzeba niczego zmieniać, a według 3 osób należy zachować formułę, gdyż kurs jest dobrze zorganizowany. 12 respondentów uznało, że należy zwiększyć wymiar godzin („poszerzyć znacząco wymiar godzinowy i potraktować ten przedmiot poważnie, albo całkiem z niego zrezygnować"), a dwie kolejne osoby dodały, że warto uwzględnić dodatkowe ćwiczenia (np. słuchania ze zrozumieniem). Według czterech osób należy wprowadzić podział na grupy według poziomu językowego. Dodatkowo pojawiły się pojedyncze sugestie, by dopasować kurs do wymagań egzaminacyjnych, dopasować kurs do potrzeb danego pionu służby i stanowiska, zastosować sztuczną inteligencję w rozmowach z osadzonymi cudzoziemcami oraz zrezygnować z egzaminu. Jedna osoba nie miała zdania na temat możliwych zmian.

7. Dyskusja i wnioski

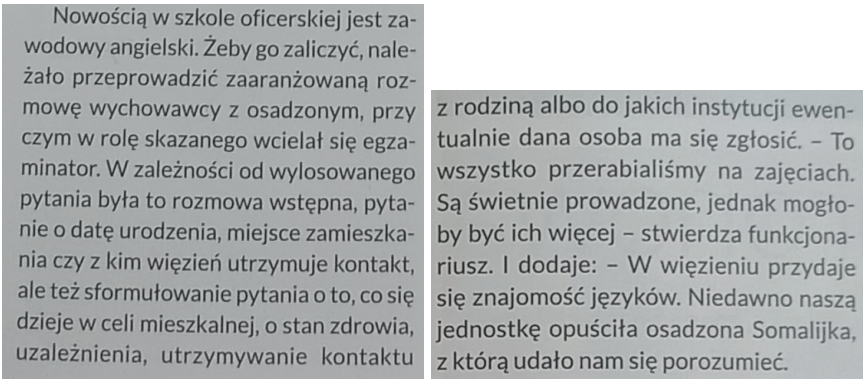
Powyższe rozważania miały na celu określenie, czy kilkugodzinny lektorat języka angielskiego dla funkcjonariuszy Służby

Więzienny może być eksperymentem dydaktycznym, a jeśli tak – czy taki eksperyment jest skuteczny i daje gwarancję zdobycia wiedzy i umiejętności przez uczestników kursu. Biorąc pod uwagę definicję, można z całą pewnością potwierdzić, że kurs języka angielskiego dla kandydatów na oficerów Służby Więziennej prowadzony w latach 2020-2024 był eksperymentem – zrealizowano nowatorski pomysł oraz podjęto próbę naukowego zbadania tego fenomenu. Czy jednak był to eksperyment skuteczny? Czy da się nauczyć języka angielskiego w ciągu zaledwie kilku godzin?

Opinia 89% respondentów na temat lektoratu była co najmniej dobra, a należy mieć na uwadze, że dla 20% uczestników kursu była to pierwsza styczność z językiem angielskim. Mimo dramatycznie niskiego wymiaru godzin lektoratu, 52% ankietowanych uczestników uznała, że długość kursu była wystarczająca, a nawet bardzo dobra. Dla 70% respondentów zakres wprowadzonego materiału był odpowiedni. Wśród mocnych stron zajęć 30% ankietowanych wymieniło lektorów (ich przygotowanie, wiedzę, umiejętności oraz nastawienie i podejście), zaznaczając, że zajęcia były bardzo dobrze przygotowane i przeprowadzone. Dla 16% badanych uczestników atutem był dobór specjalistycznego słownictwa, dodatkowym walorem była sprzyjająca nauce atmosfera zajęć (11%) i praktyczny charakter nauki (11%). 39% respondentów uznało, że zajęcia nie miały słabych stron, choć 14% zaznaczyło, że minusem była długość (a w zasadzie krótkość) kursu. 57% ankietowanych nie wprowadzałoby żadnych zmian i zachowałoby formułę lektoratu, acz 27% uznało, że kurs był za krótki i przydałoby się więcej ćwiczeń. Wszyscy słuchacze uzyskali zaliczenie kursu i zdali część egzaminu praktycznego z zakresu komunikacji w języku angielskim, a w toku egzaminu oficerskiego wszyscy kandydaci na oficerów uzyskali pozytywną ocenę z odpowiedzi na wylosowane pytanie w języku angielskim. To istotna informacja, zwłaszcza, że 70% badanych dodatkowo przygotowywało się do zaliczenia (i egzaminu) krócej niż dzień.

Badani kursanci wysoko cenili ćwiczenia o walorach praktycznych (odgrywanie dialogu, reagowanie na polecenia w obcym języku), oraz dość tradycyjną technikę czytania i tłumaczenia tekstu. Wśród najbardziej przydatnych zakresów tematycznych wskazali reagowanie na problemy w celi, tuż obok pozyskiwania bardzo ogólnych informacji od osadzonego. Mimo chwalenia możliwości poznania specjalistycznego słownictwa, nie zaznaczyli jednak w ankiecie ćwiczeń leksykalnych jako pomocne.

Warto dodać, że choć w poprzednich edycjach studiów podyplomowych zespół ZJO nie przeprowadził ankiet, informacja o lektoracie oraz o egzaminie oficerskim z elementami komunikacji w języku angielskim pojawiła się m.in. w prasie (il. 5). Opinia prymusa kończącego szkołę oficerską w 2021 r., w roku wprowadzenia do programu lektoratu języka angielskiego, jest uderzająco zbieżna z opiniami słuchaczy kończącymi studia w 2024. Zakres tematyczny się nie zmienił, podobnie jak procedura zaliczeniowa i egzaminacyjna oraz liczba godzin zajęć. Według cytowanego ppor. Mirosława Olejnika zajęcia są „świetnie prowadzone, jednak mogłoby być ich więcej".

Nowością w szkole oficerskiej jest zawodowy angielski. Żeby go zaliczyć, należało przeprowadzić zaaranżowaną rozmowę wychowawcy z osadzonym, przy czym w rolę skazanego wcielał się egzaminator. W zależności od wylosowanego pytania była to rozmowa wstępna, pytanie o datę urodzenia, miejsce zamieszkania czy z kim więzień utrzymuje kontakt, ale też sformułowanie pytania o to, co się dzieje w celi mieszkalnej, o stan zdrowia, uzależnienia, utrzymywanie kontaktu z rodziną albo do jakich instytucji ewentualnie dana osoba ma się zgłosić. – To wszystko przerabialiśmy na zajęciach. Są świetnie prowadzone, jednak mogłoby być ich więcej – stwierdza funkcjonariusz. I dodaje: – W więzieniu przydaje się znajomość języków. Niedawno naszą jednostkę opuściła osadzona Somalijka, z którą udało nam się porozumieć.

Il. 5 Fragmenty artykułu „Najlepszy z nowych oficerów" [Łupińska 2021, s. 20-21]. Zdjęcia ASO

Powyższe podsumowania wskazują, że eksperyment dydaktyczny był udany, praca prowadzących przyniosła dobre efekty,

a uczestnicy kursu nabyli nową wiedzę, głównie praktyczną (choć nie zawsze przydatną). Z drugiej strony należy podkreślić znaczenie pracy własnej słuchaczy i ich przygotowanie, zarówno w sytuacji, gdy zaczynali naukę zasadniczo od zera, jak i w przypadku osób znających język angielski na tyle dobrze, by zaliczyć przedmiot bez długiego powtarzania. Znajomość języka na wysokim poziomie zwykle jest efektem wieloletnich studiów, więc opinia jednego z ankietowanych, że „poziom angielskiego, jaki prezentowałem dotychczas, wystarczył, aby podejść do egzaminu bez dodatkowej nauki" jest tylko potwierdzeniem faktu, że jedynie wcześniejsza, zapewnie wytężona praca mogła przynieść dobry rezultat. Zaliczenie nie zawsze było równe zaliczeniu – osobom początkującym trudno było dorównać zaawansowanym kolegom, ale zdarzało się, że osoby, które nie rozumiały ani słowa na pierwszych zajęciach, były w stanie przeprowadzić prostą rozmowę z użyciem dość specjalistycznych fraz już po kilku miesiącach od rozpoczęcia kursu (i kilku dniach czy tygodniach przygotowań do zaliczenia), nawet jeśli miały nauczyć się na pamięć „tylko kilku" sformułowań i odpowiedzi na nie. Te sytuacje dowodziły skuteczności działań dydaktycznych i autodydaktycznych w omawianym zakresie.

Lektorat był sporym wyzwaniem także dla prowadzących, którzy musieli dobrze poznać realia służby oraz zakres zadań i potencjalnych zagrożeń w pracy funkcjonariusza, by służyć pomocą językową i dobrze przygotować słuchaczy nie tylko do zaliczenia czy egzaminu, ale także do skutecznej komunikacji w miejscu pracy. Należy dodać, że większość prowadzących była cywilami, nierzadko dopiero wdrażającymi się, poznającymi rzeczywistość penitencjarną i również uczącymi się wybranych fraz. Kolejną nowością i niecodziennym doświadczeniem było dla nich zaangażowanie w toku egzaminu praktycznego i konieczność wystąpienia w podwójnej roli – egzaminatora i pozoranta. Lektorzy również czuli się oceniani, zwłaszcza, że w pierwszej edycji przebieg egzaminu praktycznego obserwował Rektor-Komendant

wraz z innymi przedstawicielami władz uczelni, a podczas kolejnych edycji pracownicy Działu promocji i mediów dokumentowali (fotografowali i nagrywali) przebieg egzaminu praktycznego celem przygotowania chwytliwych materiałów. Jak zostało wcześniej wspomniane, lektorzy-pozoranci mieli na sobie ubrania skarbowe, byli zamknięci w celi, musieli wcielać się w różne role (m.in. osób agresywnych, roztrzęsionych czy spanikowanych) i mogli doświadczyć środków przymusu bezpośredniego na własnej skórze. Nie zawsze słyszeli i rozumieli wypowiedź zdających, mieli problem ze zidentyfikowaniem słuchaczy. Egzamin praktyczny trwał kilka godzin, cała sesja – kilka dni, a większość prowadzących-egzaminatorów stanowiły kobiety.

Biorąc pod uwagę powyższe, można uznać, że kilkugodzinny lektorat języka angielskiego dla kandydatów na oficerów Służby Więziennej był eksperymentem dydaktycznym – wielowymiarowym, ale też udanym. Na skuteczność kursu wpłynęły jednak różne czynniki: dobra organizacja kursu, staranny dobór materiału, postawa i umiejętności lektorów, a przede wszystkim ogromny wkład pracy własnej słuchaczy, gdyż bez nauki efekt byłby mizerny. Dzięki zaangażowaniu słuchaczy i prowadzących udało się osiągnąć sukces i nie ulec zniechęceniu mimo perspektywy uczestniczenia w dość paradoksalnej sytuacji.

Od roku akademickiego 2024/25, z uwagi na przeładowany program, lektorat języka angielskiego został wyłączony z programu studiów podyplomowych dla kandydatów na oficerów Służby Więziennej. W zastępstwie opracowany został kurs zdalny (*e-learningowy*), z wykorzystaniem uprzednio przygotowanych ćwiczeń, do odbycia przez funkcjonariuszy w ramach samokształcenia. Tym samym zbędna stanie się pomoc lektora, nie będzie możliwe nadzorowanie i korygowanie wykonywania zadań, znikną wszystkie ćwiczenia o charakterze interakcyjnym i aktywizującym typu praca w parach czy grupach i reagowanie językowe. Jak zauważył jeden z ankietowanych, ubolewający nad zbyt małą liczbą godzin kursu: „trudno jest prowadzić dialog w pojedynkę w czasie

przeznaczonym do nauki własnej". Możliwe, że tym razem słuchacze będą musieli się tego (eksperymentalnie) nauczyć.

Bibliografia

ARW (2016). Arkusz rozmowy wstępnej, Załącznik do Dz.U.2016.0.2290 – Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 grudnia 2016 r. w sprawie regulaminu organizacyjno-porządkowego wykonywania tymczasowego aresztowania.

AWS SP (2024). Akademia Wymiaru Sprawiedliwości, Studia Podyplomowe z penitencjarystyki dla kandydatów na oficerów, https://aws.edu.pl/ksztalcenie/informacje-o-studiach-podyplomowych/penitencjarystyka-dla-kandydatow-na-oficerow-sw/ (29. 10. 2024).

AZ KJA (2024). Akademia Zamojska, Kurs języka angielskiego dla służb mundurowych, https://www.akademiazamojska.edu.pl/pl/page/80-kurs-jezyka-angielskiego-dla-sluzb-mundurowych (29. 10. 2024).

Campbell, D. T., & Stanley, J. C. (1966). *Experimental and quasi-experimental designs for research*. Chicago: Rand McNally.

Cobb, P. (2000). Conducting teaching experiments in collaboration with teachers. A. Kelly & R. A. Lesh (red.), *Handbook of research design in mathematics and science education*, Mahwah: Lawrence Erlbaum Associates Inc., s. 307–333.

CSP SJ (2024). Centrum Szkolenia Policji, Szkolenie językowe w formie zdalnej, https://csp.edu.pl (20. 09. 2024).

Freedman, E. S. (1982). Experimentation into foreign language teaching methodology: The research findings. *System*, Vol. 10 (2), s. 119-133.

ICTASU (2024). Informator dla cudzoziemców, tymczasowo aresztowanych, skazanych oraz ukaranych, https://sw.gov.pl/strona/informator-dla-cudzoziemcow-tymczasowo-aresztowanych-skazanych-oraz-ukaranych (29. 10. 2024).

Lane, H. (1962). Experimentation in the Language Classroom: Guidelines and Suggested Procedures for the Classroom Teacher. *Language Learning* vol. XII, no. 2, s. 115-121, https://deepblue.lib.umich.edu/bitstream/handle/2027.42/98411/j.1467-1770.1962.tb00032.x.pdf;sequence=1 (29. 10. 2024).

Łupińska, A. (2021). Najlepszy z nowych oficerów. *Forum*, rok XXIV, nr 279 (sierpień 2021), s. 20-21.

NMF P (2024). Norweski Mechanizm Finansowy, Szkolenia językowe dla pracowników policji, https://policja.pl/pol/kgp/bmwp/nmf/nasze-dzialania/szkolenia-jezykowe/6901,Szkolenia-jezykowe.html (29. 10. 2024).

NMF P2 (2024). Norweski Mechanizm Finansowy, Projekt Nr 2 (Realizacja szkoleń kadry Służby Więziennej podnoszących kwalifikacje zawodowe w celu zapewnienia właściwego poziomu stosowania kary pozbawienia wolności zgodnie z międzynarodowymi zasadami praw człowieka, https://www.sw.gov.pl/aktualnosc/Kursy-jezyka-angielskiego-dla-funkcjonariuszy-01 (29. 10. 2024).

Savignon, S. J. (1972). Communicative Competence: An Experiment in Foreign-Language Teaching. *Language and the Teacher: A Series in Applied Linguistics*, Vol. 12. University of California, Center for Curriculum Development.

SJOWP ISK (2024) Studium Języków Obcych Wojska Polskiego. Intensywne, stacjonarne kursy języka angielskiego, https://www.wojsko-polskie.pl/awl/sjo-kursy-jezykowe/ (29. 10. 2024).

SJP (2024). Słownik Języka Polskiego, Eksperyment, https://sjp.pl/eksperyment (26. 06. 2024).

SJP PWN (2024). Słownik Języka Polskiego PWN. Eksperyment, https://sjp.pwn.pl/sjp/eksperyment;2556243.html (26. 06. 2024).

WSSG IKD (2024). Wyższa Szkoła Straży Granicznej. Intensywny kurs doskonalący z języka angielskiego, https://wssg.strazgraniczna.pl/wss/aktualnosci/59285,Kurs-intensywny-z-jezyka-angielskiego.html (29. 10. 2024).

ZEJ APwS (2024). Zakład Edukacji Językowej Akademii Policji w Szczytnie. Specjalistyczny kurs języka angielskiego dla policjantów-ekspertów, https://akademiapolicji.edu.pl/aktualnosci/2074-specjalistyczny-kurs-jezyka-angielskiego-dla-policjantow-ekspertow-pelniacych-sluzbe-w-kontyngentach-policyjnych (10.10.2024).